

pääsihteeri Karanko

23.4.2025

Eduskunta
Puolustusvaliokunta**PUOLUSTUS- JA ILMAILUTEOLLISUUS PIA RY:N LAUSUNTO VALTIONEUVOSTON
PUOLUSTUSSELONTEOSTA VNS 9/2024 vp****1 Yleistä**

Puolustus- ja Ilmailuteollisuus PIA ry jakaa puolustuselonteon tilannekuvan ja sen edellyttämät johtopäätökset ja vaatimukset koskien puolustusteollisuutta:

[johtopäätös 15] *"Puolustushallinnon omaa kykyä ja kapasiteettia teknologian seurantaan ja hallintaan sekä kansainvälisten TKI-instrumenttien hyödyntämiseen vahvistetaan. Puolustusteollisuuden toimintaedellytyksiä parannetaan ja toimia tuotantokyvyn nostamiseksi tuetaan sotilaallisen huoltovarmuuden turvaamiseksi."*

Jos puolustushallinnon konkreettiset toimet tukevat tätä puolustuselonteon johtopäätöstä, kehittää se puolustusteollisuutta Suomessa ja EU:n alueella. Tämä on Puolustusvaliokunnan pyynnön mukaisesti lausuntomme teema.

Selonteon mukaisesti kotimaisen puolustusteollisuuden tuotantoa tulisi lisätä, vientimahdollisuuksia edistää sekä hyödyntää EU:n yhteishankkeita ja rahoitusmahdollisuuksia täysmääräisesti. Jaamme tämän näkemyksen. Jäämme edelleenkin kaipaamaan näiden linjausten toimeenpanoa ja konkreettisia toimia. Kannaltamme tärkeintä on selonteon toimeenpano siten, että sen linjaukset näkyvät konkreettisina toimina kuten resurssien lisäämisenä sekä Puolustusvoimien hankintatoiminnassa.

2 Puolustusteollisuuden rooli

Olemme tyytyväisiä siihen, että selonteossa myös puolustusteollisuus nähdään osana puolustuksen toimintaedellytyksiä. *Vaatimukset Suomen puolustusjärjestelmälle lisäävät myös tarvetta omavaraisuusasteelle, syvemmälle yhteistyölle puolustusteollisuuden kanssa, murroksellisten teknologioiden hyödyntämiselle sekä monikansallisille ratkaisuille.* Puolustusteollisuus ja sen kyvykkyudet ovat osa puolustusjärjestelmäämme ja kuten Venäjän sotatoimet Ukrainassa osoittavat, myös kansallisella puolustusteollisuudella ja huoltovarmuudella on suuri merkitys puolustustaistelussa.

Yhdymme selonteon sanoihin *"kriittisen tuotannon, teknologian ja osaamisen on oltava saatavissa ja käytettävissä kaikissa turvallisuustilanteissa... [Tämä] edellyttää kansallista teollista ja teknologista osaamista sekä tarkoituksenmukaista tuotantokykyä."*

Puolustusteollinen kenttä on murroksessa. Moni aikaisemmin lähinnä kuluttaja-/teollisuusliiketoimintaan keskittynyt yritys tuottaa nyt ratkaisuja myös puolustusvoimien tarpeisiin joko suoraan tai teollisen arvoketjun osana. Näiden ns. siviiliteknologioiden integrointi (myös olemassa oleviin järjestelmiin) sekä vahva yhteistyö perinteisten ja uusien toimijoiden välillä on suomalainen vahvuus ja selkeä hyötytekijä puolustuskyvykkyyksien kehittämiseksi. Myös Suomen kokonaisturvallisuuden malli edesauttaa yritysten välistä yhteistyötä sekä osaamisen huoltovarmuuden ja jatkuvuuden hallinnan varmentamista myös ns. siviilitoimijoissa.

pääsihteeri Karanko

23.4.2025

Puolustuksen kehittäminen tarvitsee sekä uusia toimijoita, että toimialaan pitkäaikaisesti sitoutuneita yrityksiä ja integraattoreita.

3 Toimenpiteet puolustusteollisuuden kehittämiseksi Suomessa ja EU:ssa

3.1 Dialogin lisääminen

Selonteon mukaisesti näemme, että *länsimaiden on lisättävä ja syvennettävä yhteistyötä puolustusteollisuuden kanssa nopeasti ja pitkäkestoisesti.*

Huomautamme kuitenkin kulttuurin muutoksen tärkeydestä: jotta suomalainen teollisuus kykenee täysmääräisesti tukemaan Suomen puolustusta, tulee dialogia ja avoimuutta puolustushallinnon ja teollisuuden kesken lisätä. Tämä koskee niin materiaalsen suorituskyvyn kehittämisen kaikkia vaiheita ja niiden suunnittelua, sotilaallista huoltovarmuutta kuin kansainvälistä materiaaliyhteistyötäkin. Esimerkkinä tarvittavasta kulttuurin muutoksesta mainitsemme sen, että vaikka selonteossa peräänkuulutetaan yhteistyötä puolustusteollisuuden kanssa, valmisteltiin se sidosryhmiä kuulematta.

3.2 Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta (TKI)

Uusi selonteko jatkaa edellisen selonteon (2021) linjaa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan (TKI) tärkeydestä. TKI-toiminnassa korostuvat *puolustushallinnon oma teknologinen tilanneymmärrys, sille pohjautuvat strategiset valinnat sekä järjestelmällinen osaamisen hallinta.* Tuemme tavoitetta TKI-toiminnan resurssien vahvistamiseksi. Toistamme aikaisemmin esille tuomamme tarpeen puolustusministeriön hallinnonalan TKI-resurssien lisäämisestä sekä korvamerkinnästä puolustusbudjettiin.

Jaamme selonteon näkemyksen teknologisen kehityksen vaikutuksesta sodan kuvaan ja taistelutapaan. Olemme samaa mieltä siitä, että *teknologisella etumatkalla voidaan kompensoida lukumääräistä alivoimaa.* Tämä kuitenkin edellyttää riittävää kansallista, ei vain Puolustusvoimien, resursointia TKI-toimintaan sekä teknologioiden hyödyntämiseen ja uusien sovellusten/järjestelmien kehittämiseen. Pelkkä teknologian ymmärrys tai tutkimus ei tuota sotilaallisia suorituskkyjä.

Puolustusteollisuus tutkii, kehittää ja innovoi uusia kustannustehokkaita ratkaisuja samanaikaisesti, kun se resursoi pitkäaikaisen korkean intensiteetin kulutussodankäynnin vaatimaan tuotantoon ja rakenteisiin. Pidämme erittäin positiivisena linjausta, että *tutkimus- ja teknologia-alan kehittämistyötä hankitaan lähtökohtaisesti kotimaasta ja että kehitystyötä tehdään aikaisempaa joustavammin ja yhä useammin yhteistyössä puolustushallinnon ulkopuolisten toimijoiden kanssa.* Samalla on edistettävä tavoitteellisesti yhteistyötä EU:ssa, Natossa sekä muissa kahden- ja monenvälisissä TKI-yhteistyörakenteissa. Olemme samaa mieltä siitä, että kansainvälisten rahoitusmekanismien hyödyntämistä on edistettävä. Näkemyksemme mukaan tämä vaatii puolustushallinnolta vahvempaa henkilöstöresursointia kansainvälisten hankkeiden valmisteluun.

pääsihteeri Karanko

23.4.2025

3.3 Tuotannon lisääminen, hankintatoimi, huoltovarmuus ja kumppanuudet

Tuotannon lisääminen edellyttää, että yrityksillä on tarpeeksi pitkän ajan näkymä tulevaisuuteen, vaadittava varmuus (tilauksia, puitesopimuksia) siitä, että niille kohdistuu tilauksia koti- tai ulkomailta sekä tarvittava rahoitus. Yksinkertaistaen kotimaiselle teollisuudelle tulee osoittaa tilauksia ja/tai sen vientiedellytyksiä tuetaan tilausten saamiseksi ulkomailta.

Sotilaallisen huoltovarmuuden turvaaminen on läpileikkaava teema ja kattaa koko puolustusmateriaalin elinkaaren sekä kansainvälisen yhteistyön. Kuten selonteossa todetaan, perustuu sotilaallinen huoltovarmuus *normaalioloissa rakennettuun riittävään teolliseen kapasiteettiin, osaavaan henkilöstöön ja varastoihin*. Huomautamme, että jos Suomessa toimivaan teollisuuteen ei kohdistu normaalioloissa tilauksia koti- tai ulkomailta, teollisuus ei kykene edellä mainittuja ylläpitämään.

Puolustusselonteoissa linjataan, että hankintoja suunnataan huoltovarmuuskriittisille yrityksille. Valitettavasti vastaavista aikaisemmista linjauksista huolimatta huoltovarmuuden turvaaminen ei näy Puolustusvoimien hankinnoissa muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta. Puolustusvoimat kilpailuttaa laajalti myös huoltovarmuuskriittisiä hankintojaan eikä siten osallistu riittävän sotilaallisen huoltovarmuuden turvaamiseen. Viittamme useisiin aikaisempiin lausuntoihimme ja toteamme, että Puolustusvoimien hankintoja tulee suunnata kotimaahan silloin, kun se on huoltovarmuussyistä perusteltua.

Puolustusvoimien materiaalista suorituskykyä kasvatetaan nyt vahvasti. Korostamme Murron raportin hengessä, että ulkomailta hankittuihin järjestelmiin tulee liittää teollisen yhteistyön vaatimus, jolla osaltaan pyritään vahventamaan ao. järjestelmän huoltovarmuutta. Teollisen yhteistyön vaatimus on erittäin yleinen EU:ssa ja Suomi on selkeä poikkeus muiden maiden linjasta. Annamme siten kilpailijamaillemme selkeän etulyöntiaseman kansainvälisillä markkinoilla.

Selonteossa linjataan puolustuksen ylläpidon ja kehittämisen painopisteet. Muistutamme, että suomalaisella teollisuudella on kyvykkyyksiä ja tuotteita vastaamaan suureen osaan puolustusjärjestelmän tarpeita. Tällaisten hankintojen kohdistaminen kotimaahan olisi konkreettinen toimi selonteon linjausten toimeenpanemiseksi.

Huoltovarmuus koostuu myös osaamisesta sekä varastoinnista. Huoltovarmuusorganisaatioon kuuluva MIL-pooli teetti selvityksen maanpuolustuksen osaamistarpeista 2021. Selvityksen jatkotoimenpiteet on esitetty eri hallinnonaloille ja Huoltovarmuuskeskukselle ja suurin osa niistä on edelleen ajankohtaisia. Odotamme edelleen hallinnon reagointia tähän tärkeään kokonaisuuteen. Huoltovarmuusvarastointijärjestelmää tulisi kehittää ja tarkastelussa huomioida kumppanuuksien (uusien ja vanhojen) hyödyntäminen. Joidenkin varastojen hallinta voisi olla kustannustehokkaampaa tehdä yritysten toimesta.

Huoltovarmuutta voidaan varmistaa myös kansainvälisen yhteistyön keinoin ja Suomen Nato-jäsenyys on tuonut uuden komponentin sotilaalliselle huoltovarmuudelle. Muistutamme, että teollisuus osaltaan varmistaa avun vastaanottokyvyn sekä teknologisesti että logistisesti.

Puolustushallinto ryhtyy selvittämään kumppanuuksien kehittämistä. Päämääränä on varmistaa poikkeusolojen edellyttämä suorituskyky sekä määrittää sen perusteella kumppanuuksien tavoitetasot. Tuemme tätä selvitystä ja muistutamme teollisuuden ja erityisesti puolustusteollisen kentän murroksesta. Yritysten näkemys kumppanuuksista voi olla hyvinkin erilainen yrityksen

pääsihteeri Karanko

23.4.2025

toimialasta ja pääasiakkaista riippuen. Kumppanuuksien kehittämisen periaatteita tulisikin tarkastella yhdessä elinkeinoelämän kanssa.

Mahdollisten kumppanuussopimusten ulkopuolelle jää satoja huoltovarmuuskriittisiäkin yrityksiä, joiden tukea Puolustusvoimat sekä sen kumppanit tarvitsevat. Siten on tärkeää hyödyntää jo olemassa olevaa huoltovarmuusorganisaatiota ja sen toimintaa näidenkin yritysten tueksi.

Selonteossa mainitaan myös valmius sotatalouteen siirtymiseen. Huomautamme, että tämä vaatii lainsäädösmuutoksia ja kokonaisuutta on tarkasteltava osana Valmiuslain uudistusta. Valmiuslaki ei tällä hetkellä sellaisenaan kata kaikkia yhteiskunnallisen varautumisen tarpeita. Yritysten näkökulmasta suuri haaste sisältyy myös normaaliaikojen häiriötilanteeseen, jossa Valmiuslain pykälä ei ole otettu käyttöön. Näistä on jonkin verran säädetty sektorikohtaisessa lainsäädännössä, mutta sotatalouteen siirtymisestä ei ole.

3.4 Vientitoiminta

Selonteossa todetaan useassakin kohdassa, että *teollisuuden kansainvälistyminen ja sen kansainväliset arvoketjut vahvistavat sotilaallista maanpuolustusta ja huoltovarmuutta*. Siten *alan vientiedellytyksiä ja kansainvälistymistä on tuettava*. Luonnollisesti jaamme tämän näkemyksen.

Suomalaisen puolustusteollisuuden viennin suuruus vaihtelee vuosittain ja on 30 – 60 % alan kokonaisliikevaihdosta. Toisin kuin selonteossa todetaan, viennin osuus on ollut merkittävä jo vuosikausia ja tuotteet kehitetään lähtökohtaisesti myös kansainvälisiä markkinoita varten. PIA:n jäsenistön kokonaisvienti puolustus-, ilmailu-, avaruus- ja turvallisuustoimialoilla oli noin miljardi euroa vuonna 2024. Viime vuonna jo pelkkä puolustustarvikkeiden vientilupien arvo nousi noin 1,4 miljardiin, ja luku on yli kaksinkertaistunut vuodesta 2023.

Esitämme, että Puolustusvoimille annetaan tehtäväksi teollisuuden vientiedellytysten ja kansainvälistymisen tukeminen. Asia on mainittu Puolustusvoimien toimintamenomomentin perusteluissa, mutta Puolustusvoimat eivät näe tätä tehtävänä. Jos kokonaisuudelle tarvitaan budjettilakia vahvempi ohjaus, tulee tehtävä sisällyttää lakiin Puolustusvoimista. Näin toimivat myös muiden maiden puolustusvoimat, mutta Suomessa ei ole ollut asiaan tahtotilaa ja siten resursseja.

Vientiedellytysten ja kansainvälistymisen tukeen liittyy useita kokonaisuuksia ja hankkeita, joita tulee edistää pikaisesti. Keskeisin näistä on myös Murron raportissa mainittu hallitusten välisen Government-to-Government- kauppataivan (G2G) luominen Suomeen. Myös hallinnonalojen välisen yhteistyön kehittäminen, Suomen puolustusasiamiesverkoston vahvempi hyödyntäminen sekä Business Finlandin ja puolustushallinnon lähempi yhteistyö edesauttaisivat teollisuuden kansainvälisen liiketoiminnan kasvua.

Teollisuudelle olisi tärkeää, että Selonteossa linjattaisiin Suomen teknologista profiilia Naton jäsenenä. Suomen korkea teknologiaosaaminen ja innovointikyky herättää paljon mielenkiintoa liittokunnan jäsenissä ja liittokunnassa. Vaikka Nato itse hankkii ja kehittää vain vähän suorituskykyä, on Nato-jäsenyys avannut ovia suomalaiselle teollisuudelle. Teollinen ja teknologinen komponentti tulisi olla integroitu osa Suomen roolia Natossa. Teollisuuden sekä tiedeyhteisön osallistumisen mahdollistaminen eritasoiseen yhteistoimintaan (myös TKI) Naton kanssa tulisi ottaa hallinnon kehitysprojektiksi. Teollisuuden laajempi osallistuminen Naton eri toimintoihin hyödyntää myös puolustushallintoa, tuo toimintaan lisää resursseja ja kehittää Suomen puolustusyhteistyötä sekä keskinäisriippuvuutta.

pääsihteeri Karanko

23.4.2025

3.5 EU:n aloitteet

Jaamme selonteon näkemyksen Komissio vahvistuvasta roolista puolustuksen kehittämisessä. Koska puolustus on jäsenmaiden vastuulla, keskittyvät Komission aloitteet vahvasti puolustusteollisuuteen ja sen tuotannon sekä kilpailukyvyn kehittämiseen.

Komission eri aloitteet ovat moninaisia ja olemme niistä lausuneet erikseen asioiden ollessa käsittelyssä Eduskunnassa. Kuten selonteossa todetaan, on tärkeää, että Komissio edistää teollisuuden toimintaympäristöä (mm. markkinoiden avoimuus), mutta myös että *Unionin politiikkatoimissa huomioidaan eri aloitteiden ja välineiden vaikutukset Suomen puolustusteolliseen ja teknologiseen pohjaan*

Suomen tulisi nyt toimia aktiivisesti EU:ssa ja varmistaa rajavaltiona merkittävä osuus puolustukseen tulevasta yhteisrahoituksesta. Hyvänä esimerkkinä tarvittavasta työstä käy tähän mennessä käytetyt rahoitusmekanismit (EDF, EDIP, ASAP ja EDIRPA), joista Suomi on onnistunut kotiuttamaan hankerahoitusta yllättävänkin hyvin.

Jaamme selonteon näkemyksen siitä, että on tärkeää vahvistaa EU:n strategista autonomiaa ja vähentää haitallisia riippuvuuksia. Puolustusteollisuuden arvoketjut ovat globaaleja eikä kaikkia tarvittavia raaka-aineita tai komponentteja ole välttämättä saatavilla Euroopan talousalueelta. Komission esittämät toimet puolustusteollisuuden tuotannon lisäämiseksi eivät toteudu, jos alihankintaketju ei kykene toimittamaan tarvittavia tuotteita.

3.6 Resurssit

Puolustusselonteon mukaisesti Puolustusvoimien henkilöstötarve on aikaisemman 500 henkilötyövuoden lisäksi 1500 henkilötyövuotta kuluvalle ja seuraavalle vaalikaudelle. Myös puolustusministeriön henkilöstövahvuutta on tarve lisätä.

Selonteossa todetaan, että puolustushallinnon on jatkossakin osallistuttava aktiivisesti Euroopan puolustusrahaston työohjelmien valmisteluun sekä rahastosta rahoitettaviin hankkeisiin. Toistamme jo useassa eri yhteydessä esiin tuomamme tarpeen lisätä hallinnonalan kansainvälisen materiaaliyhteistyön henkilöresursseja. Olemme aikaisemmin esittäneet, että teollisuuden kansainvälistymistarpeita varten puolustusvoimiin ja puolustusministeriöön lisättäisiin kumpaankin kaksi henkilötyövuotta. Näitä resursseja tarvitaan niin vienninedistämisen kuin kansainvälisten TKI- hankkeiden valmisteluun ja tueksi. Näemme siten, että selonteossa esitetyistä lisähenkilötyövuosista vähintään tuo 2 + 2 tulisi osoittaa näihin toimintoihin. Näillä pienillä henkilölisäyksillä on kansantaloudellisesti valtava vipuvaikutus kuten tähänastinen kokemus mm. EU-hankkeista on osoittanut. Saamme maksusuuttamme takaisin monikertaisena saantona ja kehitämme korkean jalostusarvon työpaikkoja Suomeen.

Erillisenä kokonaisuutena on G2G- kauppataivan edellyttämä henkilötyömäärä. G2G- mallin on kuitenkin tarkoitus maksaa itse itsensä, joten emme tarkastele kokonaisuuden resurssitarpeita tässä lähemmin.

Toimintaympäristön muutos ja Suomen Nato-jäsenyys ovat tuoneet mukanaan uusia lisätarpeita, jotka kohdistuvat Puolustusvoimien henkilöstörakenteeseen. Puolustusvoimilla on hyviä kokemuksia kumppanuuksista ja kannustamme hallinnonalaan tarkastelemaan eri toimintojaan ja mahdollisuutta siirtää esimerkiksi tuotantotoiminta, kuten lataamot, elinkeinoelämälle.

pääsihteeri Karanko

23.4.2025

4 Tuki Ukrainalle

Suomen materiaaliapua Ukrainaan on jatkettava ja lisättävä nykyisestä. Selonteon mukaan Suomi tiivistää kahdenvälistä puolustusyhteistyötä Ukrainan kanssa ja keskeisiä osa-alueita on myös puolustusmateriaaliyhteistyö.

Ukrainan tukemisessa on siirrytty yhä enenevässä määrin malliin, jossa Suomen tuki ohjautuu suomalaisen puolustusteollisuuden kautta. Näin toimivat jo lähes kaikki muut EU- ja Nato- maat. Tuemme tällaista mallia. Tukeen on jatkossakin osoitettava määräraha ja toiminnan prosessit on luotava mahdollisimman kevyiksi ja nopeiksi, jotta Ukrainan materiaaltarpeeseen kyetään vastaamaan ajoissa. Muistutamme, että suomalaisella teollisuudella on mahdollisuus toimittaa myös uutta ja kehittyvää teknologiaa hyödyntäviä tuotteita, joita ei välttämättä ole vielä edes Puolustusvoimilla käytössä.

5 Yhteenvetona

1. Jaamme selonteon näkemykset ja johtopäätökset tarvittavista toimista puolustusteollisuuden osalta. Tärkeintä on selonteon toimeenpano siten, että sen linjaukset näkyvät konkreettisina toimina kuten resurssien lisäämisellä sekä Puolustusvoimien hankintatoiminnassa.
2. Dialogia ja avoimuutta puolustushallinnon ja teollisuuden kesken tulee lisätä.
3. Tuemme TKI-resursointien lisäystä: ne tulisi korvamerkintä puolustusbudjettiin.
4. Kansainvälisten TKI- rahoitusmekanismien hyödyntämistä on edistettävä.
5. Puolustusvoimien hankintoja tulee suunnata kotimaahan silloin, kun se on huoltovarmuussyistä perusteltua.
6. Useiden selonteossa mainittujen hankkeiden hankinnan kohdistaminen kotimaahan olisi konkreettinen toimi selonteon linjausten toimeenpanemiseksi.
7. Ulkomailta hankittuihin järjestelmiin tulee liittää teollisen yhteistyön vaatimus, jolla osaltaan pyritään vahventamaan ao. järjestelmän ja koko puolustusjärjestelmän toimintaa ja huoltovarmuutta.
8. Huoltovarmuusvarastointijärjestelmää tulisi kehittää ja tarkastelussa huomioida kumppanuuksien (uusien ja vanhojen) hyödyntäminen. Joidenkin varastojen hallinta voisi olla kustannustehokkaampaa tehdä yritysten toimesta.
9. Kumppanuuksien kehittämisen periaatteita tulisi tarkastella yhdessä elinkeinoelämän kanssa.
10. Lainsäädännön on tuettava sotatalouteen siirtymistä.
11. Puolustusvoimille annetaan tehtäväksi teollisuuden vientiedellytysten ja kansainvälistymisen tukeminen.
12. Vientiedellytysten ja kansainvälistymisen tukeen liittyviä hankkeita tulee edistää pikaisesti.
13. Suomeen tulee luoda valtioiden välinen, Government-to-Government kauppatapa.
14. Teollisuuden sekä tiedeyhteisön osallistumisen mahdollistaminen eritasoiseen yhteistoimintaan Naton kanssa tulisi ottaa hallinnon kehitysprojektiksi.
15. Suomen EU-politiikassa edistetään teollisuuden toimintaympäristöä (mm. markkinoiden avoimuus), ja Unionin politiikkatoimissa huomioidaan eri aloitteiden ja välineiden vaikutukset Suomen puolustusteolliseen ja teknologiseen pohjaan.
16. Suomen tulisi nyt toimia aktiivisesti EU:ssa ja varmistaa rajavaltiona merkittävä osuus puolustukseen tulevasta yhteisrahoituksesta.
17. EU:n strategista autonomiaa tulee vahvistaa ja siten vähentää (haitallisia) riippuvuuksia.
18. Puolustushallinnon henkilöstöresursseista on osoitettava materiaali-alan kansainväliseen yhteistyöhön 2 + 2 henkilöä.

pääsihteeri Karanko

23.4.2025

19. Suomen materiaaliapua Ukrainaan on jatkettava ja lisättävä nykyisestä. Tukeen suomalaiselta teollisuudelta hankittaviin tuotteisiin on jatkossakin osoitettava määräraha.
20. Puolustushallinto tarkastelisi toimintojaan ja siirtäisi mm. tuotantotoiminnan elinkeinoelämälle.